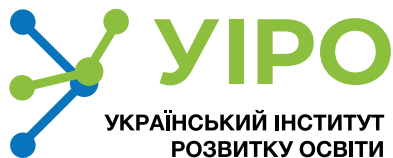

Державна установа
«Український інститут розвитку освіти»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо використання в освітньому процесі книги
**«2024 КІЛОМЕТРИ. З РІДНИМИ
ЗОЛЯМИ КРІЗЬ ВОРОЖІ НОЧІ»**
(авт. Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу)

Київ 2026

УДК 37.091.3:821 .161.2-311.2(072) М 54

Рекомендовано до використання рішенням методичної ради
Державної установи «Український інститут розвитку освіти»
(протокол № 3 від 01.06.2026)

Автори-упорядники:

- Всеволод СЕРГІЄНКО**, в. о. начальника відділу змісту освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти»;
- Неля МИХАЙЛОВСЬКА**, методист відділу змісту освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти»;
- Олексій СИТНИК**, методист відділу змісту освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти», кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент.

Рецензенти:

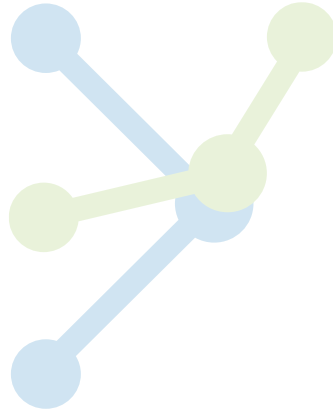
- Таміла СОБОЛИК** – директор Нетішенського академічного ліцею;
- Федір ГУБЕНКОВ** – директор школи I-III ступенів № 25 Шевченківського району міста Києва;
- Олеся КАЛИНИЧ** – начальник управління освіти, релігій та у справах національностей виконавчого комітету Хустської міської ради, заслужений учитель України, учитель української мови та літератури.

Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі книги «2024 КІЛОМЕТРИ. З РІДНИМИ ЗОРЯМИ КРІЗЬ ВОРОЖІ НОЧІ» (авт. Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу). – Київ : ДУ «УІРО», 2026. – 16 с.

<https://drive.google.com/file/d/1VeLEvpEs2tSxgm3-PG4T9AaicK2yWHwk/view>

Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі книги «[2024 кілометри. З рідними зорями крізь ворожі ночі](#)» (авт. Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу) адресовані вчителям, класним керівникам та організаторам позакласної роботи в закладах загальної середньої освіти для учнів 9–11 класів.

Видання містить методичні поради щодо опрацювання тексту на уроках української літератури, історії, громадянської освіти, організації позакласного читання, виховних годин та заходів патріотичного спрямування. Рекомендації розроблено з урахуванням сучасного українського контексту – досвіду війни, стійкості, національної ідентичності та любові до Батьківщини, що знаходять своє відображення на сторінках книги.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо використання в освітньому процесі книги
**«2024 КІЛОМЕТРИ. З РІДНИМИ
ЗОРЯМИ КРІЗЬ ВОРОЖІ НОЧІ»**
(авт. Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу)

Київ 2026

АКТУАЛЬНІСТЬ

У лютому 2022 року Російська Федерація (РФ) розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Збройна агресія, що триває з 2014 року у формі окупації Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та окремих районів Донецької і Луганської областей, переросла у відкриту широкомасштабну війну. Перед українським суспільством і системою освіти постало стратегічне завдання: формувати свідомих громадян, здатних розуміти сутність та витоки цієї боротьби, берегти пам'ять про захисників України та бути готовими до захисту незалежності своєї держави.

Сьогодні педагогічна спільнота відчуває гостру потребу в якісних і перевірених матеріалах про російсько-українську війну, які можна інтегрувати в освітній процес. Найкращий виховний ефект забезпечує не сухе викладення фактів, а самостійні відкриття учнів. Аналізуючи свідчення очевидців та реальні події, здобувачі освіти вчаться робити об'єктивні висновки, що стають фундаментом їхньої громадянської позиції.

Оповідь про долі конкретних воїнів допомагає учням досягнути реальну ціну свободи та важливість збереження історичної пам'яті. Це видання поєднує освітню та виховну функції: книга не лише передає знання про події, а й викликає глибокий емоційний відгук, сприяючи утвердженню національної ідентичності молоді.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КНИГИ

1.1. Автори та видання

Видання створене у співавторстві Еріка Ван Торна, Остапа Лазутчика та Нори Шедоу. Участь у написанні безпосередніх представників групи українських розвідників надає оповіді особливої достовірності та

документальної цінності. Літературне редагування здійснила Марія Матіос – відома українська письменниця, лауреатка численних премій. Книга, що вийшла друком у Києві 2025 року, написана в художньому стилі й органічно поєднує елементи прози із документальними свідченнями.

Оповідь містить спогади розвідників про виконання складних бойових завдань у тилу ворога під час повномасштабної війни, а також біографічні відомості про розсекречених бійців: Олега Бабія (с. 109–110), Андрія Мачулянського (с. 113–115) та Іллю Долматова (с. 117–120). Матеріал доповнено унікальними фотознімками членів групи «Макгрегор» та ілюстраціями, що документують бойові будні розвідників (с. 36, 43, 54, 57, 61–62, 69–70).

1.2. Тематика та ціннісне спрямування

Центральною темою видання є героїзм і жертвовність українських розвідників у боротьбі за незалежність держави. Через життєписи конкретних героїв читач осягає емоційно наповнений контекст подій сучасної війни, усвідомлює ціну свободи та важливість збереження історичної пам'яті. Поряд із воєнно-патріотичним змістом у творі висвітлено засадничі загальнолюдські та громадянські цінності: відповідальність перед суспільством, людську гідність, патріотизм як свідомий вибір особистості, віддану дружбу, взаємодопомогу та незламність духу перед загрозою небезпеки.

1.3. Місце книги в сучасній українській літературі

«2024 кілометри» є вагомим зразком сучасної комбатантської прози – специфічного літературного явища, що розвивається безпосередньо в умовах війни та твориться її учасниками. Такій літературі притаманні виражена автобіографічність, документальна достовірність, органічний синтез фактів і художнього осмислення, а також унікальна образна мова.

Цей жанр має засадниче значення для розуміння сучасного літературного процесу в Україні та його нерозривного зв'язку з національно-

визвольною боротьбою. Завдяки змістовій багатшаровості видання може слугувати основою для учнівських літературознавчих розвідок, дозволяючи аналізувати актуальні тенденції в сучасному письменстві.

2. ЦІЛОВА АУДИТОРІЯ

Методичні рекомендації розраховані на вчителів таких навчальних предметів: «Історія України», «Громадянська освіта», «Захист України», «Українська мова» та «Українська література». Матеріали будуть корисними для класних керівників, педагогів-організаторів, бібліотекарів, фахівців із національно-патріотичного виховання, а також батьківської спільноти. Основним адресатом серед учнівства є здобувачі освіти 10–11 класів закладів загальної середньої освіти.

Комплексне використання матеріалів книги є найбільш доцільним в 11 класі, зокрема під час вивчення розділу 6 навчальної програми з історії України – «Європейський вибір України. Російсько-українська війна».

Водночас окремі фрагменти видання та запропоновані методи роботи можуть ефективно застосовуватися і в 10 класі в межах курсів громадянської освіти та навчального предмета «Захист України». Така варіативність дозволяє вчителю адаптувати зміст до потреб аудиторії, стимулюючи відкрите обговорення сучасної історії, а також національних та загальнолюдських цінностей.

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Використання матеріалів книги в освітньому процесі відповідає чинному законодавству України, пріоритетам державної політики у сфері освіти.

3.1. Законодавчі та стратегічні документи

Методичні рекомендації розроблені відповідно до нормативно-правової бази України, що регулює питання національно-патріотичного виховання та формування громадянської ідентичності.

Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» визначає ключові напрями формування в громадян усвідомленої прихильності до українських державницьких, культурних та суспільних цінностей. Реалізація цих завдань знаходить своє практичне втілення на сторінках видання.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 року № 1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках» окреслює механізми впровадження патріотичного виховання в системі освіти, серед яких особлива увага приділяється використанню документальних і художніх матеріалів про сучасних захисників України.

3.2. Навчальні програми та методичні документи

Навчальна програма «Історія України. 10–11 класи» для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698; наказ Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 № 1192) містить розділ 6 – «Європейський вибір України. Російсько-українська війна». У межах цього розділу учні 11 класів вивчають передумови та перебіг повномасштабного вторгнення РФ, героїчну діяльність Збройних Сил України, Національної гвардії, територіальної оборони, а також визначальну роль громадянського суспільства й органів влади в обороні держави. Пріоритетами програми є формування національної ідентичності, розвиток громадянських компетентностей та фокус на суспільно-політичній історії. Матеріали книги «2024 кілометри» безпосередньо відповідають цим завданням.

Лист Міністерства освіти і науки України від 10 червня 2022 року № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України» наголошує на необхідності системного використання матеріалів про захисників України, зокрема документальних свідчень та художньої літератури воєнної тематики.

Концептуальні засади реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти підтверджують важливість людиноцентристського принципу. Згідно з ним, долі конкретних людей стають ключем до розуміння масштабних історичних процесів. Саме такий підхід до викладу матеріалу втілено у виданні «2024 кілометри».

4. КЛЮЧОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ КНИГИ

Збройна агресія РФ проти України – це не випадковий епізод, а наслідок багатовікової імперської політики, спрямованої на знищення української державності. Сучасна війна є продовженням тривалого протистояння, коріння якого сягає часів Російської імперії та радянського тоталітаризму.

Захист держави є обов'язком армії та водночас справою кожного громадянина. Герої видання – це звичайні люди, які в критичний момент свідомо обрали шлях захисника, поставивши інтереси народу вище за власну безпеку.

Розвідка є одним із вирішальних елементів сучасної війни. Опис діяльності українських розвідників у тилу ворога, висвітлена на сторінках книги, демонструє рівень фаховості, самовідданості та командну взаємодію, що є життєво необхідними для виконання надскладних завдань.

Увіковічення подвигів Героїв – це не лише данина поваги, а й основа формування національної свідомості. Збереження та трансляція цієї пам'яті наступним поколінням є стратегічним завданням сучасної системи освіти.

Україна має волю та потенціал для перемоги. Книга є документальним свідченням незламності духу, єдності та непохитної цілеспрямованості українських воїнів навіть у моменти найтяжчих випробувань.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ / ЗАХОДУ

- ▶ Відеоурок або урок-панорама з елементами коментованого читання та обговорення ключових епізодів книги.
- ▶ Практична робота «Портрет Героя»: дослідження життєписів і бойового шляху розсекречених бійців на основі біографічних довідок видання.
- ▶ Лабораторія історичних джерел: аналіз розсекречених фотоматеріалів та документів книги як візуальних свідчень епохи.
- ▶ Дискусійний майданчик «Цінності, що тримають небо»: дебати або фасилітована дискусія на основі морально-етичних дилем, описаних у творі.
- ▶ Проєкт «Жива історія»: організація зустрічі-діалогу з ветеранами або чинними військовослужбовцями (у форматі «живої бібліотеки»).
- ▶ Урок-демократія «Право на захист»: інтерактивне заняття про конституційний обов'язок та свідомий вибір громадянина в умовах війни.
- ▶ Краєзнавчий проєкт «Герої серед нас»: вивчення локальної історії та вшанування пам'яті захисників рідного краю, чії долі перегукуються з історіями книги.
- ▶ Творча майстерня (есе, рефлексії, візуалізації): конкурс учнівських робіт за мотивами прочитаного (наприклад, написання листа герою або створення фанфіку).
- ▶ Створення медіакейсу «Герої очима сучасників»: підготовка учнями мультимедійних презентацій, подкастів або лонгвідів за матеріалами книги.

- ▶ Літературно-критичний семінар: аналіз художніх засобів, стилістики та документальної основи тексту в контексті сучасної «воєнної прози».

6. ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ РІЗНИХ ПРЕДМЕТІВ

6.1. Історія України (11 клас)

Матеріали видання найбільш органічно інтегруються в зміст розділу 6 «Європейський вибір України. Російсько-українська війна». Спогади розвідників, унікальні фотодокументи та біографічні відомості про бійців суттєво доповнюють академічний виклад підручника живими свідченнями безпосередніх учасників подій. Учителю може використовувати матеріали книги для практичних робіт, аналізу джерел та підготовки домашніх завдань.

6.2. Громадянська освіта (10 клас)

Видання є потужним дидактичним ресурсом для вивчення тем, присвячених громадянській відповідальності, патріотизму, а також конституційним правам та обов'язкам людини. Особистий вибір героїв книги слугує наочним прикладом трансформації абстрактних демократичних цінностей у конкретні вчинки в екстремальних умовах. Рекомендується використовувати матеріали для дискусій, ціннісних вправ і написання есе.

6.3. Захист України (10–11 клас)

Матеріали книги сприяють формуванню в учнівської молоді реалістичного уявлення про особливості проходження військової служби, специфіку розвідувальної діяльності та важливість психологічної стійкості воїна в бою. Особлива цінність – тема особистого вибору бійця та мотивації до служби, яку доцільно обговорити з учнями.

6.4. Українська мова та література (11 клас)

Видання є яскравим зразком сучасної комбатантської прози та документалістики. Матеріали книги доцільно залучати під час вивчення тенденцій розвитку сучасної української літератури, аналізу художньо-документальних особливостей тексту, а також при написанні творчих і дослідницьких робіт.

7. ПОЗАУРОЧНА ТА ВИХОВНА РОБОТА

7.1. Заходи до пам'ятних дат

День воєнної розвідки (7 вересня). Захід, присвячений розповіді про розвідників – героїв книги. Рекомендується розпочати з вправи на асоціації, потім представити матеріали про трьох розсекречених бійців, переглянути фотодокументи, організувати обговорення.

День захисників і захисниць України (1 жовтня). Вечір пам'яті, присвячений конкретним героям книги. Школа І-ІІІ ступенів № 25 Шевченківського району м. Києва має вдалий досвід такого заходу: учитель Ірина Рибачок провела тематичну зустріч для учнів 10–11 класів «Перемагає той, хто пам'ятає! Ми пам'ятаємо».

День Збройних Сил України (6 грудня). Лекція-розповідь або відеопрезентація про роль розвідки в сучасній війні на основі матеріалів книги. Можна поєднати з краєзнавчим проєктом «Місця пам'яті».

День початку російсько-української війни – Війни за незалежність (19–20 лютого). Урок пам'яті та скорботи, що переходить у розмову про стійкість і незламність. Фрагменти книги та фотодокументи можуть стати основою для виставки або мультимедійної презентації.

7.2. Рекомендовані форми виховних заходів

Вечір пам'яті та мужності «Герої не вмирають у спогадах». Захід базується на ретроспективі історій героїв книги. Програма може поєднувати

коментоване читання фрагментів тексту, перегляд архівних фотоматеріалів та формат «живої бібліотеки» (запрошення ветеранів). Завершується захід «колом вражень», де учасники діляться емоційними рефлексіями.

Виховна година «Ціна свободи». Класний керівник ініціює діалог про сенс свободи та особисту відповідальність, використовуючи долі героїв книги як моральний орієнтир. Акцентується увага на усвідомленні того, якою ціною виборюється незалежність України.

Усний журнал «Люди. Долі. Подвиги». Сторінки «журналу» готують учні, презентуючи короткі повідомлення про бійців. Кожен виступ доповнюється власними роздумами доповідача. Формат дозволяє залучити всіх учасників.

Виставка «Герої серед нас». Створення експозиції на основі фотоматеріалів видання та зібраних учнями відомостей про земляків-захисників. Виставка може стати постійно діючим елементом національно-патріотичного простору закладу освіти.

Конкурс есе або творчих робіт. Стимулювання учнів до літературного осмислення прочитаного. Найкращі роботи доцільно опублікувати на вебресурсах закладу освіти або долучити до шкільної книги пам'яті.

Книга «2024 кілометри» може слугувати першоджерелом для учнівських науково-дослідницьких робіт у галузях воєнної та краєзнавчої історії, літературознавства, громадянської освіти. Автентичні свідчення, біографічні матеріали та фотодокументи роблять її унікальним дослідницьким ресурсом.

8. ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ

Педагогічний колектив та здобувачі освіти школи I-III ступенів № 25 Шевченківського району м. Києва вже мають успішний досвід інтеграції матеріалів видання в освітній процес та систему виховної роботи. Зокрема, до Дня захисників і захисниць України – 1 жовтня 2025 року – учителем

історії, кандидатом історичних наук Іриною Рибачок було розроблено та проведено авторський захід для учнів 10–11 класів під назвою «Перемагає той, хто пам'ятає! Ми пам'ятаємо».

Центральною темою заходу стало вшанування пам'яті Андрія Мачулянського та інших героїв-захисників – випускників школи. У межах події було використано фрагменти книги «2024 кілометри. З рідними зорями крізь ворожі ночі» як джерельну базу для розповіді про специфіку сучасної війни. Цей досвід підтвердив ефективність використання книги як для поглиблення історичних знань старшокласників, так і для формування їхньої національної самосвідомості та культури пам'яті.

Видання стало фундаментом для серйозної науково-дослідницької роботи учнівської молоді. Зокрема, учні 10-А класу Ракоц І. та Леонов Д. підготували проект «Сотні кілометрів до безсмертя: життя та дорога Андрія Мачулянського» для участі у Всеукраїнській історико-краєзнавчій експедиції «Рідна Україна» 2025/2026 н. р.

Матеріали книги з відповідними бібліографічними покликаннями використано при підготовці учнівської наукової роботи «Біографічні дослідження загиблих Героїв російсько-української війни в контексті розвитку історичного краєзнавства (на прикладі бойового шляху Андрія Мачулянського)» у межах Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН у 2025/2026 навчального року.

ВИСНОВКИ

Книга «2024 кілометри. З рідними зорями крізь ворожі ночі» є універсальним інструментом для реалізації завдань національно-патріотичного виховання.

З метою досягнення максимального педагогічного ефекту рекомендується застосовувати комплексний підхід, що передбачає системну інтеграцію матеріалів видання в освітній процес. Це включає їх узгодження з темами навчальних програм (історія України, громадянська освіта, українська література, «Захист України») відповідно до вікових особливостей учнів, а також поєднання класної роботи з позаурочними заходами та самостійною науково-дослідницькою діяльністю.

ГЛОСАРІЙ

Агресія – протиправне застосування збройної сили однією державою проти суверенітету, територіальної цілісності, політичної незалежності іншої держави. Держава-агресор щодо України – Російська Федерація.

Взаємодопомога – надання добровільної допомоги на взаємовигідній основі; одна з ключових рис, що характеризує діяльність групи «Макгрегор» у книзі.

Війна – у вузькому розумінні: затяжний збройний конфлікт у гострій формі; у широкому: боротьба між групами людей або державами за землю, багатство, власність, виживання, владу. Розрізняють оборонні та наступальні, справедливі та несправедливі війни.

Герой – людина, що виявляє непересічну відвагу в бою або здійснює жертвний вчинок задля інших. Місця пам'яті – символічні об'єкти, з якими громада пов'язує спогади про важливу історичну подію або діяча для збереження пам'яті в наступних поколіннях.

Комбатантська проза – художня або художньо-документальна проза, написана безпосередніми учасниками бойових дій. Характеризується автобіографічністю, особливою достовірністю, синтезом документального та художнього начал.

Окупація – тимчасове захоплення збройними силами воюючої сторони чужої території та встановлення на ній контролю. Тимчасово неконтрольована територія – та, на якій органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Патріотизм – любов до Батьківщини, відданість їй, готовність служити її інтересам і захищати її, яка виявляється у конкретних вчинках, а не лише в словах.

Розвідка – вид бойової діяльності військ, спрямований на збір і опрацювання даних про противника, місцевість і погоду задля забезпечення успішного ведення бойових дій.

Суверенітет – виключне право держави здійснювати владу на своїй території та незалежність у відносинах з іншими країнами. Стаття 2 Конституції України проголошує: територія України є цілісною і недоторканою.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Автори-упорядники:

Всеволод СЕРГІЄНКО,
Неля МИХАЙЛОВСЬКА,
Олексій СИТНИК

**Методичні рекомендації щодо використання
в освітньому процесі книги «2024 КІЛОМЕТРИ.
З РІДНИМИ ЗОРЯМИ КРІЗЬ ВОРОЖІ НОЧІ»
(авт. Ерік Ван Торн, Остап Лазутчик, Нора Шедоу)**

Державна установа «Український інститут розвитку освіти»
вул. Василя Липківського, 36,
Київ, 03035
<https://uied.org.ua>

